

पैसा, बँकिंग आणि
आंतरराष्ट्रीय
व्यापार

(Money, Banking & International Trade)

-प्रा.डॉ. आर.के. शिंदे-

पैसा, बँकिंग आणि आंतरराष्ट्रीय व्यापार
(Money, Banking & International Trade)

प्रा. डॉ. आर. के. शिंदे
एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी.
सहयोगी प्राध्यापक, अर्थशास्त्र विभागप्रमुख,
कला, वाणिज्य व बी. सी. ए. महिला महाविद्यालय,
देवपूर, धुळे

अथर्व पब्लिकेशन्स

अथर्व पब्लिकेशन्स

पैसा, बँकिंग आणि आंतरराष्ट्रीय व्यापार
(Money, Banking & International Trade)

© सुरक्षित

P Book ISBN : 978-93-90288-95-3

पुस्तक प्रकाशन क्र. ८०५

प्रकाशक

युवराज भद्र माळी

अथर्व पब्लिकेशन्स

धुळे : १७, देविदास कॉलनी, वरखेडी रोड, धुळे - ४२४००१

संपर्क : ९४०५२०६२३०

जळगाव : शॉप नं. २, नक्षत्र अपार्टमेंट, शाहूनगर हौसिंग सोसायटी,

तेली समाज मंगल कार्यालयासमोर, जळगाव - ४२५००१

संपर्क : ०२५७-२२३९६६६, ९७६४६९४७९७

ई-मेल : atharvpublications@gmail.com

वेबसाइट : www.atharvpublications.com

प्रथमावृत्ती : १६/०१/२०२१

अक्षरजुळवणी : अथर्व पब्लिकेशन्स

मूल्य : २००/-

E-Book available on

amazon.in ■ pejbook.com ■ atharvpublications.com

या पुस्तकातील कोणत्याही भागाचे पुनर्निर्माण अथवा वापर इलेक्ट्रॉनिक अथवा यांत्रिकी साधनांनी - फोटोकॉपींग, रेकॉर्डिंग किंवा कोणत्याही प्रकारे माहिती साठवणुकीच्या तंत्रज्ञानातून प्रकाशकाच्या व लेखकाच्या लेखी परवानगीशिवाय करता येणार नाही. सर्व हक्क राखून ठेवले आहेत.

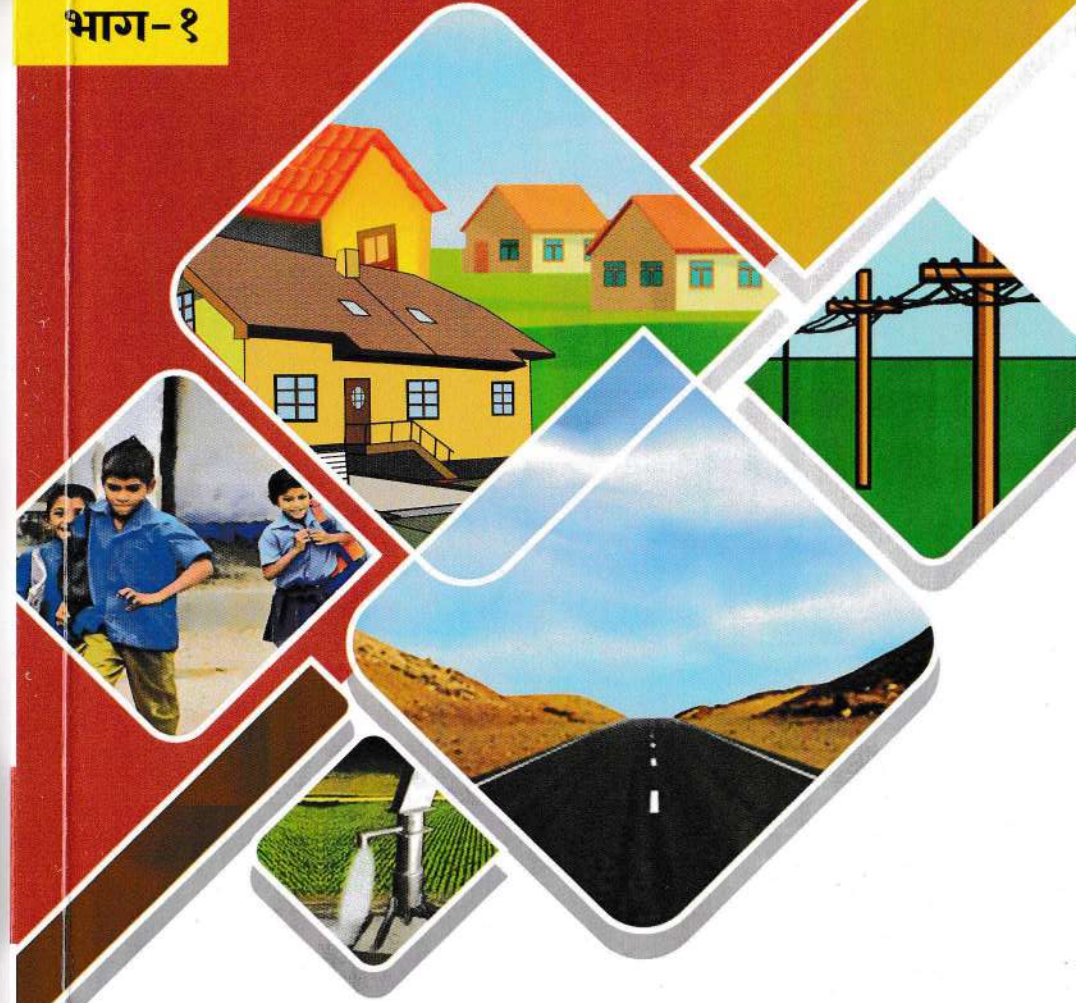
मनोगत

महाराष्ट्रातील विविध विद्यापीठांच्या अभ्यासक्रमानुसार 'पैसा, बँकिंग आणि आंतरराष्ट्रीय व्यापार' हे पुस्तक विद्यार्थी, प्राध्यापक व संशोधकांकडे सुपूर्द करताना आनंद होत आहे. प्रस्तुत पुस्तक विद्यार्थ्यांसह प्राध्यापकांनाही संदर्भ म्हणून उपयुक्त ठरेल, यात शंका नाही.

कोणतीही अर्थव्यवस्था असो; त्या अर्थव्यवस्थेत आर्थिक व्यवहार करण्यासाठी कायदेशीर पैसा आणि बँक पैसा (पतपैसा) याचा वापर केला जातो. कायदेशीर पैशाच्या निर्मिती आणि प्रचलनाचे कार्य देशाच्या मध्यवर्ती बँकेकडून केले जाते. कोणत्याही देशाच्या आर्थिक विकासाची गती त्या देशाच्या बँकिंग व्यवसायावर, तसेच परराष्ट्रीय व्यापारावर प्रामुख्याने अवलंबून असते; त्याचबरोबर लोकसंख्या हासुद्धा महत्त्वाचा घटक असतो. वाढत्या लोकसंख्येमुळे आज विविध स्वरूपाच्या समस्या निर्माण झालेल्या आहेत. वाढती लोकसंख्या देशाच्या आर्थिक विकासातील एक अडसर ठरत आहे. शेतीसारख्या व्यवसायावरही त्याचे विपरीत परिणाम होत असताना दिसून येत आहेत. सध्याच्या काळात आंतरराष्ट्रीय व्यापाराला फारच महत्त्व प्राप्त झालेले आहे. आंतरराष्ट्रीय व्यापाराला देशाचा कणा असे म्हटले जाते. व्यापारात वस्तू व सेवांची देवाणघेवाण होत असते.

प्रस्तुत पुस्तकात पैसा आणि बँका, विनिमय पद्धत, प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष विनिमय पद्धत, वस्तू विनिमय पद्धतीतील अडचणी, पैशाची उत्क्रांती, मध्यवर्ती बँकेची कार्ये, भारती प्रतिभूती आणि विनिमय बोर्ड, भारताच्या आर्थिक विकसित व्यापारी बँकांची भूमिका, आंतरराष्ट्रीय व्यापार अर्थ, अंतर्गत व आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील फरक, भारताच्या परकीय व्यापाराची दिशा, भारताच्या आयातीची दिशा, आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे फायदे आणि तोटे, व्यवहारतोल अर्थ, व्याख्या, नियोजन काळातील भारताचा व्यवहारतोल, व्यवहारतोलाची जमा आणि खर्च बाजू, व्यवहारतोलातील वाढावा व तुटीची संकल्पना, व्यापारतोल व व्यवहारतोलातील फरक, विनिमय दर अर्थ व व्याख्या, स्थिर विनिमय दराचे गुण किंवा फायदे, बदलत्या विनिमय दराचे गुण किंवा फायदे, आर्थिक विकास आणि लोकसंख्या, आर्थिक विकास आणि आर्थिक वृद्धी, आर्थिक विकासाचे

भाग-१

नंदूरबार आणि धुळे जिल्ह्यातील
आदिवासी
विकास योजनांचे मूल्यमापन

— कालखंड : १९८५-२००५ —

डॉ. आर.के. शिंदे

नंदुरबार आणि धुळे जिल्ह्यांतील
आदिवासी
विकास योजनांचे मूल्यमापन
(कालखंड १९८५-२००५) भाग १

प्रा. डॉ. आर. के. शिंदे
एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी.
सहयोगी प्राध्यापक, अर्थशास्त्र विभागप्रमुख,
कला, वाणिज्य व बी. सी. ए. महिला महाविद्यालय,
देवपूर, धुळे

कुमुद पब्लिकेशन्स

कुमुद पब्लिकेशन्स

नंदुरबार आणि धुळे जिल्हांतील
आदिवासी विकास योजनांचे मूल्यमापन; भाग १

डॉ. आर. के. शिंदे

Nandurbar ani Dhule Jilhyatil

Adivasi Vikas Yojnanache Mulyamapn Part I

Dr. R. K. Shinde

© सुरक्षित

ISBN : 978-93-85027-62-8

प्रकाशक

सौ. संगीता युवराज माळी

कुमुद पब्लिकेशन्स

गट नं. १६, प्लॉट नं. १०, श्रीरत्न कॉलनी,

पिंप्राळा परिसर, जळगाव - ४२५००१.

संपर्क : ९४०५२०६२३०, ९९२३३७४८२२

ई-मेल : kumudpublications@gmail.com

प्रथमावृत्ती

१ नोव्हेंबर २०१९

टाइपसेटिंग

कुमुद पब्लिकेशन्स

मूल्य

३५०/-

या पुस्तकातील कोणत्याही भागाचे पुनर्निर्माण अथवा वापर इलेक्ट्रॉनिक अथवा यांत्रिकी साधनांनी - फोटोकॉपींग, रेकॉर्डिंग किंवा कोणत्याही प्रकारे माहिती साठवणुकीच्या तंत्रज्ञानातून प्रकाशकाच्या व लेखकाच्या लेखी परवानगीशिवाय करता येणार नाही. सर्व हक्क राखून ठेवले आहेत.

२ | कुमुद पब्लिकेशन्स

मनोगत

नंदुरबार आणि धुळे जिल्हांतील आदिवासी विकास योजनांचे मूल्यमापन; भाग १ हे पुस्तक विद्यार्थी, प्राध्यापक व संशोधक मित्रमंडळींकडे सुपूर्द करताना आनंद होत आहे. भारतीय संविधानातील मार्गदर्शक तत्वानुसार राज्यातील दुर्बल घटक, विशेषतः अनुसूचित जाती व जमातींच्या लोकांचे शैक्षणिक व आर्थिक हितसंबंध जपण्याची विशेष काळजी घ्यावी आणि त्यांचे सामाजिक अन्याय व इतर पिळवणुकीपासून संरक्षण करण्याची जबाबदारी राज्य शासनावर टाकण्यात आली आहे. भारतीय संविधानातील या मार्गदर्शक तत्वांस अनुसरून पंचवार्षिक योजनांमध्ये मागासवर्गीयांच्या शैक्षणिक, आर्थिक आणि सामाजिक सुधारणांच्या कार्यक्रमांवर भर देण्यात आला आहे.

आदिवासींची लोकसंख्या विचारात घेऊन अनुसूचित जमातींच्या सामाजिक, आर्थिक आणि शैक्षणिक विकासासाठी राज्य शासनाने आदिवासी उपाययोजनांमध्ये पुरेशी तरतूद केलेली आहे. आदिवासींच्या कल्याणासाठी शिष्यवृत्त्या, वसतिगृह, आश्रमश्राळा, परीक्षापूर्व प्रशिक्षण इत्यादी योजनांसाठी तरतूद करण्यात आलेली आहे. राज्यातील बहुतांश आदिवासी पुढील जिल्हांत म्हणजे ठाणे, नाशिक, धुळे, जळगाव, अहमदनगर, पुणे, नांदेड, अमरावती, यवतमाळ, नागपूर, भंडारा, चंद्रपूर, गडचिरोली, रायगड यामध्ये केंद्रित आहे. आदिवासी लोक शैक्षणिकदृष्ट्या आर्थिकदृष्ट्या फारच मागासलेले आहेत. त्यांचा मुख्य धंदा शेतीचा आहे. शेतीव्यतिरिक्त आदिवासी लोक चट्या, टोपल्या तयार करणे, जंगलातील वनोपजे गोळा करणे, गवत कापणे इत्यादी व्यवसाय करतात. त्यांची राहणी साधी व गरजा मर्यादित आहेत. पुस्तक लिहीत असताना संकल्पना विस्ताराने स्पष्ट करण्याचा प्रयत्न केला आहे. त्यासाठी अनेक संदर्भग्रंथांचा, वेबसाइट, वर्तमानपत्रे, लेख, शासनाने विविध अहवालांचा आधार घेऊन मांडणी केली आहे. त्यामुळे हे पुस्तक अत्यंत उपयुक्त ठरेल, अशी खात्री वाटते.

नंदुरबार आणि धुळे जिल्हांतील... भाग १ | ३

भाग-२

नंदूरबार आणि धुळे जिल्ह्यातील आदिवासी

विकास योजनांचे मूल्यमापन

कालखंड : १९८५-२००५

डॉ. आर.के. शिंदे

नंदुरबार आणि धुळे जिल्ह्यांतील
आदिवासी
विकास योजनांचे मूल्यमापन
(कालखंड १९८५-२००५) भाग २

प्रा. डॉ. आर. के. शिंदे
एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी.
सहयोगी प्राध्यापक, अर्थशास्त्र विभागप्रमुख,
कला, वाणिज्य व बी. सी. ए. महिला महाविद्यालय,
देवपूर, धुळे

कुमुद पब्लिकेशन्स

कुमुद पब्लिकेशन्स

नंदुरबार आणि धुळे जिल्ह्यांतील
आदिवासी विकास योजनांचे मूल्यमापन; भाग २
डॉ. आर. के. शिंदे

Nandurbar ani Dhule Jilhyatil
Adivasi Vikas Yojnanche Mulyamapn Part II
Dr. R. K. Shinde

© सुरक्षित

ISBN : 978-93-85027-63-5

प्रकाशक

सौ. संगीता युवराज माळी

कुमुद पब्लिकेशन्स

गट नं. १६, प्लॉट नं. १०, श्रीरत्न कॉलनी,
पिंप्राळा परिसर, जळगाव - ४२५००१.

संपर्क : ९४०५२०६२३०, ९९२३३७४८२२

ई-मेल : kumudpublications@gmail.com

प्रथमावृत्ती

१६ डिसेंबर २०१९

टाइपसेटिंग

कुमुद पब्लिकेशन्स

मूल्य

३५०/-

या पुस्तकातील कोणत्याही भागाचे पुनर्निर्माण अथवा वापर इलेक्ट्रॉनिक अथवा यांत्रिकी साधनांनी - फोटोकॉपींग, रेकॉर्डिंग किंवा कोणत्याही प्रकारे माहिती साठवणुकीच्या तंत्रज्ञानातून प्रकाशकाच्या व लेखकाच्या लेखी परवानगीशिवाय करता येणार नाही. सर्व हक्क राखून ठेवले आहेत.

२ | कुमुद पब्लिकेशन्स

मनोगत

नंदुरबार आणि धुळे जिल्ह्यांतील आदिवासी विकास योजनांचे मूल्यमापन; भाग २ हे पुस्तक विद्यार्थी, प्राध्यापक व संशोधक मित्रमंडळींकडे सुपूर्द करताना आनंद होत आहे.

एकविसाव्या शतकाकडे झेपावणाऱ्या विविधामधून एकता साधणाऱ्या, अण्वस्त्र संपन्न सामर्थ्यशील भारतात अनेक जातिधर्म, जमातीचे व धर्माचे लोक राहतात. आपापली संस्कृती, परंपरा टिकवून भारतीय समाज आपला विकास साधण्याचा प्रयत्न करीत आहे. सामाजिक, आर्थिक आणि वैज्ञानिक विकास साधण्यासाठी भारतीय समाज सतत प्रयत्नशील आहे आणि काही प्रमाणात यशही मिळत आहे. भारतात बहुसंख्य समाज मागासलेला आहे.

भारतात आणि महाराष्ट्रात फार मोठ्या प्रमाणावर आदिवासी जमात आहे. आदिवासींच्या सर्वांगीण विकासासाठी शासनाने अनेक प्रकारच्या योजना हाती घेतलेल्या आहेत. भारत सरकारने पंचवार्षिक योजनांच्या माध्यमातून विकास साध्य करीत आहेत. आदिवासींच्या विकासासाठी शासनाने या पंचवार्षिक योजनांमध्ये अनेक तरतुदी केलेल्या आहेत. आदिवासी विकासासाठी किमान सहा शासकीय कार्यक्रम स्वीकारण्यात आले आणि आदिवासी जमातीसाठी विभागीय विकास दृष्टिकोन स्वीकारण्यात आला; परंतु काही विभागातील आदिवासी जमाती या विखुरलेल्या होत्या, तसेच काही जमाती अतिमासलेल्या होत्या. त्यांच्यासाठी एकात्मिक आदिवासी विकास दृष्टिकोन स्वीकारण्यात येऊन प्रकल्प करण्याचे ठरविण्यात आले. विविध पंचायत समित्या किंवा तहसीलमधील आदिवासी विभाग एकत्र समजून या उपयोजना आखण्यात आल्या. पुस्तक लिहीत असताना संकल्पना विस्ताराने स्पष्ट करण्याचा प्रयत्न केला आहे. त्यासाठी अनेक संदर्भग्रंथांचा, वेबसाइट, वर्तमानपत्रे, लेख, शासनाचे विविध अहवालांचा आधार घेऊन मांडणी केली आहे. त्यामुळे हे पुस्तक अत्यंत उपयुक्त ठरेल, अशी खात्री वाटते.

नंदुरबार आणि धुळे जिल्ह्यांतील... भाग २ | ३

सार्वजनिक आयल्यय

Public Finance

-प्रा.डॉ. आर.के. शिंदे

सार्वजनिक आयव्यय

(Public Finance)

प्रा. डॉ. आर. के. शिंदे

एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी.

सहयोगी प्राध्यापक, अर्थशास्त्र विभागप्रमुख,
कला, वाणिज्य व बी. सी. ए. महिला महाविद्यालय,
देवपूर, धुळे

कुमुद पब्लिकेशन्स

कुमुद पब्लिकेशन्स

सार्वजनिक आयव्यय
(Public Finance)

© सर्व हक्क सुरक्षित

ISBN : 978-93-88834-70-4

प्रकाशक

सौ. संगीता युवराज माळी

कुमुद पब्लिकेशन्स

गट नं. १६, प्लॉट नं. १०, श्री रत्न कॉलनी,

पिंप्राळा परिसर, जळगाव - ४२५००१.

संपर्क : ९४०५२०६२३०, ९९२३३७४८२२

ई-मेल : kumudpublications@gmail.com

प्रथमावृत्ती : २० जुलै २०२०

अक्षरजुळवणी : कुमुद पब्लिकेशन्स

मुखपृष्ठ : विशाल लोहार

मूल्य : ३५०/-

या पुस्तकातील कोणत्याही भागाचे पुनर्निर्माण अथवा वापर इलेक्ट्रॉनिक अथवा यांत्रिकी साधनांनी - फोटोकॉपींग, रेकॉर्डिंग किंवा कोणत्याही प्रकारे माहिती साठवणुकीच्या तंत्रज्ञानातून प्रकाशकाच्या व लेखकाच्या लेखी परवानगीशिवाय करता येणार नाही. सर्व हक्क राखून ठेवले आहेत.

२ / कुमुद पब्लिकेशन्स

मनोगत

एस. एन. डी. टी. महिला विद्यापीठ (मुंबई) यांच्या तृतीय वर्ष वर्गाच्या अर्थशास्त्र विषयाच्या सत्र-६च्या अभ्यासक्रमानुसार लिहिलेले 'सार्वजनिक आयव्यय' हे पुस्तक विद्यार्थी, प्राध्यापक व संशोधकांकडे सुपूर्द करताना आनंद होत आहे. प्रस्तुत पुस्तक हे महाराष्ट्रातील विविध विद्यापीठांच्या सार्वजनिक आयव्यय या अभ्यासक्रमासाठीही उपयुक्त असून, त्याचे विद्यार्थ्यांसह प्राध्यापकांनाही संदर्भ म्हणून उपयुक्त ठरेल, यात शंका नाही.

प्रस्तुत पुस्तकात सार्वजनिक संस्थांच्या कार्याची माहिती, उपयुक्तता यांसह इतर बाबींचा तपशील स्पष्ट करून सार्वजनिक आयव्ययासंबंधी विविध घटकांची मांडणी केलेली आहे. यामध्ये सार्वजनिक आयव्यय भूमिका, अर्थ, स्वरूप, व्याप्ती, महत्त्व, खासगी व सार्वजनिक वित्त, महत्तम सामाजिक लाभतत्त्व, सार्वजनिक खर्चवाढीची कारणे, प्रवृत्ती, परिणाम, वर्गीकरण यांचा समावेश आहे. यांसह सार्वजनिक उत्पन्न, कररचना, सार्वजनिक खर्च, कर्ज अर्थ, परिणाम, परतफेड मार्ग यांचाही अंतर्भाव केला आहे. अर्थसंकल्प, तुटीचा अर्थभरणा, केंद्र-राज्य वित्तीय संबंध, राजकोषीय धोरण, सरकारी हस्तक्षेप यांसारख्या संबंधित अभ्यासघटकांचे विद्यार्थ्यांना जास्तीत जास्त सोप्या पद्धतीने आकलन होईल, अशी मांडणी या पुस्तकात केली आहे.

सार्वजनिक आयव्ययात सरकारचे उत्पन्न व खर्च यांचा अभ्यास केला जातो. अलीकडील काळात सरकारच्या कार्यात मोठी वाढ झाली आहे. सरकारला आपला खर्च भागविण्यासाठी आवश्यक तेव्हा कर्जही उभारावे लागते. तसेच उत्पन्नाचे नवीन स्रोत तयार करावे लागतात. या सर्व बाबींचा समावेश सार्वजनिक आयव्ययात होत असतो. पुस्तक लिहीत असताना संकल्पना विस्ताराने स्पष्ट करण्याचा प्रयत्न केला आहे. त्यासाठी अनेक संदर्भग्रंथांचा, वेबसाइट, वर्तमानपत्रे, लेख, शासनाचे विविध अहवाल, केंद्र व राज्य सरकारांच्या अर्थसंकल्पासह स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या अंदाजपत्रकांचा आधार घेऊन मांडणी केली आहे.

माझ्या आयुष्यामध्ये ही कार्ये करित असताना याचे श्रेय सर्वप्रथम मी माझी आई (कै.) कासूबाई व वडील कथ्यूजी धनजी शिंदे यांना, तर ज्यांच्या

सार्वजनिक आयव्यय (Public Finance) / ३

अर्थशास्त्राची मूलभूत तत्वे

(भाग - 1)

डॉ. संजय पाटील

अर्थशास्त्राची मूलभूत तत्वे

(भाग - 1)

OrangeBooks Publication

Smriti Nagar, Bhilai, Chhattisgarh - 490020

Website: www.orangebooks.in

© Copyright, 2021, Author

All rights reserved. No part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form by any means, electronic, mechanical, magnetic, optical, chemical, manual, photocopying, recording or otherwise, without the prior written consent of its writer.

First Edition, 2021

ISBN: 978-93-90489-15-2

Price: Rs. 220.00

The opinions/ contents expressed in this book are solely of the author and do not represent the opinions/ standings/ thoughts of OrangeBooks.

Printed in India

लेखक

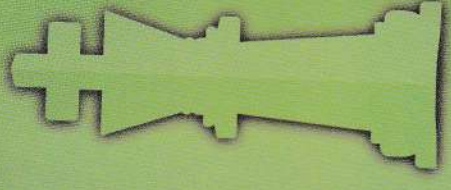
डॉ. संजय पाटील

सहाय्यक प्राध्यापक

प. खा. भ. सेवा मंडळाचे कला, वाणिज्य
व बीसीए महिला महाविद्यालय, देवपूर, धुळे

OrangeBooks Publication
www.orangebooks.in

अग्रणी उद्योगमहर्षी

जे. आर. डी. टाटा

जी. डी. बिर्ला

बाळचंद हिशचंद दोशी

डॉ. दिपक विश्वासराव पाटील | डॉ. नामदेव शिला माळी

अग्रणी उद्योगमहर्षी

डॉ. दीपक विश्वासराव पाटील
साहाय्यक प्राध्यापक, हिंदी विभाग,
कै. एम.डी. पाटील उर्फ बाबूराव दादा कला, विज्ञान आणि
कै. बापुसाहेब एम.डी. सिमोदे विज्ञान कॉलेज, शिंदखेडा.

डॉ. नामदेव भिला माळी
साहाय्यक प्राध्यापक, प.खा.भ. सेवा मंडळाचे,
कला व वाणिज्य महिला महाविद्यालय,
देवपूर, धुळे.

अथर्व पब्लिकेशन्स

अथर्व पब्लिकेशन्स

अग्रणी उद्योगमहर्षी

Agrani Udyogmaharshi

© सुरक्षित

ISBN : 978-93-87129-79-5

Book No. : 588

प्रकाशक

युवराज भद्र माळी

अथर्व पब्लिकेशन्स

धुळे : १७, देवीदास कॉलनी, वरखेडी रोड, धुळे ४२४००१.

संपर्क: ९४०५२०६२३०

जळगाव : तळमजला, ओम हॉस्पिटल, अँग्लो उर्दू हायस्कूलजवळ, ढाके कॉलनी,

जळगाव ४२५००१. संपर्क: ०२५७-२२३९६६६, ९७६४६९४७९७

ई-मेल : atharvpublications@gmail.com

वेबसाईट : www.atharvpublications.com

प्रथमावृत्ती : १५ ऑगस्ट २०१८

अक्षरजुळवणी : अथर्व पब्लिकेशन्स

मूल्य : ₹. १००/-

ऑनलाईन पुस्तक खरेदीसाठी www.atharvpublications.com

या पुस्तकातील कोणत्याही भागाचे पुनर्निर्माण अथवा वापर इलेक्ट्रॉनिक अथवा यांत्रिकी साधनांनी - फोटोकॉपींग, रेकॉर्डिंग किंवा कोणत्याही प्रकारे माहिती साठवणुकीच्या तंत्रज्ञानातून प्रकाशकाच्या व लेखकाच्या लेखी परवानगीशिवाय करता येणार नाही. सर्व हक्क राखून ठेवले आहेत.

२ | अथर्व पब्लिकेशन्स

अग्रणी उद्योगमहर्षी | ३

अर्पणपत्रिका

“भूतकाळाविषयी रडण्यापेक्षा वर्तमानकाळात लढण्यात आणि भविष्याची शिखरे चढण्यातच खरा पराक्रम आहे...

ज्या माणसांमध्ये दुसऱ्याला मोठे होताना बघायचे सामर्थ्य आणि दुसऱ्याला मोठे करायची उर्मी असते तीच माणसे खऱ्या अर्थाने मोठ्या उंचीवर जाऊन यशाचे शिखर सर करतात.”

असा संदेश देणारे धुळे ग्रामीणचे

पाणीदार आमदार बाबासो. कुणालजी पाटील

यांना सन्नेह अर्पण.

MARGINALIZATION IN
CHITRA BANERJEE
DIVAKARUNI'S NOVELS

DR. SARBJIT CHEEMA

ISBN: 978-93-91621-14-8

Title: Marginalization in Chitra Banerjee Divakaruni's Novels

Author: Dr Sarbjit Cheema

First Published: 2020

© Author

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means without the written permission of the copyright owner.

Published by

New Man Publication,
66, Ramdas Nagar, Parbhani -431401
Email: nmpublication@gmail.com
www.newmanpublication.com
Mob. +91 9730721393, +91 9420079975

Printed at

Snehal Printers and Book Binders,
66, Ramdas Nagar, Parbhani -431401

Typesetting and Cover Designing: Dr Kalyan Gangarde

Price: 100/-

Disclaimer: Academic facts, views and opinions published by the author in the book express solely the opinions of the author. The author is responsible for her content, citation of sources and the accuracy of references. The publisher/printer/editor cannot be held responsible for any lacks or possible violations of third parties' rights

Preface

Like everyone else, I owe more than I can ever repay to a special group of people who have played a very important and particularly a very significant role in making this book a reality.

I am indebted to my small number of family members for encouraging me in my determined efforts.

My special thanks to Dr. Vaibhav Sabnis who has always been motivating me to accomplish this task. My colleagues at my work place have always helped and encouraged me in my experience by sharing and discussing issues of marginalization which made this book come in front of the youth of the 21st century. The book primarily investigates issues related to the marginalisation of characters as well as the situation that selected American award-winning authors have experienced themselves and projected the scene through their literature. I, being a woman, have taken women authors for study.

The book mainly focuses on the issues and problems that India is facing, the Indians who are settled abroad, are facing today. The reasons have been delineated while discussing the issues. The conditions, as experienced by the authors, have been discussed in the book and at the same time it has been experienced by me while my visit to America and Canada as well, have been discussed in the book.

The Marginalised in Kiran Desai's Novels

Dr. Capt. Sarbjit K. Cheema

Price: 125/-

The Marginalised in Kiran Desai's Novels

Dr. Capt. Sarbjit K. Cheema

© 2021 by Author

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or transmitted, in any form or by any means, without prior permission of the author. Any person who does any unauthorized act in relation to this publication may be liable to criminal prosecution and civil claims for damages. [The responsibility for the facts stated, conclusions reached, etc., is entirely that of the author. The publisher is not responsible for them, whatsoever.]

ISBN- 978-1-6780-9256-6

Published by,

Lulu Publication

3101 Hillsborough St,
Raleigh, NC 27607,
United States.

Printed by,

Laxmi Book Publication,

258/34, Raviwar Peth,
Solapur, Maharashtra, India.

Contact No. : 9595359435

Website: <http://www.lbp.world>

Email ID: apiguide2014@gmail.com
ayisrj2011@gmail.com

FOREWARD

Pammy Subramony

AstraZeneca

Clinical and Quantitative Pharmacology

R&D One MedImmune Way, Gaithersburg, MD 20878

I have no hesitation to recommend the young readers to read Dr Sarbjit Cheema's book *The Marginalised in Kiran Desai's Novels*. I commend her for selecting an award winning author 'Kiran Desai' for her study.

Kiran Desai has passed through three cultures and has a mixed cultural background. She has won several awards and her style of writing got recognition with a book "The Hullabaloo in the Guava Orchard". Eight years later, her novel "The Inheritance of Loss" was published, where myriad of cultures, people and lives were discussed.

Marginalization and Marginalized is the main theme, covered by her. Facts from the post colonial to the immigrations and the immigrants side tracked back home. Dejections is the main pillar on which she has gone in length to bring to light the plight of the marginalized in all walks of life.

Her writing shows explorative moves that explains why she is different from others. "The Inheritance of loss" observes the plight of the Indian immigrants that finally ends in loss of space, shattering of dreams and snapping of relationships. She has travelled well far-off in her novel from the remote corners of the North East Indian Himalayas to the city of skyscrapers :New York. At several occasions, instances of personality clashes are brought into light. Respect and despair comes alive in certain characters. When comparison on celebration of festival comes, false impressions of the alien land is adopted in spite of knowing the harsh realities of life.